

IN DIT NUMMER

INZICHT IN DE DELTA

Het Deltaplan heeft een aantal negatieve gevolgen voor het Deltagebied gehad. De toekomstvisie Delta InZicht zoekt naar oplossingen.

pag. 4

VERDRONKEN DORPEN

Zeeland is in de loop der eeuwen voortdurend veranderd en daardoor een paradijs voor archeologen.

pag. 6

VIER JAAR BOWS

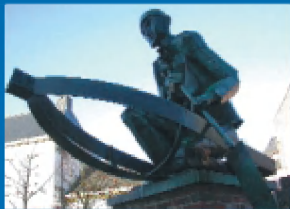
Voorzitter Lous Coppoolse blikt terug

pag. 6

RUBRIEKEN

Inspiratiebron Schelde: herdenkingsmonumenten

pag. 2

Scheldemonitor:

Stormvloeden

pag. 3

ScheldeNieuws

pag. 7

Wonen en werken aan de Schelde:

kantonnier

pag. 8

Ruimte voor de rivier rukt op Actualisatie van het Sigmaplan in volle gang

Het Sigmaplan in uitvoering

De Vlaamse variant op het Nederlandse Deltaplan is het Sigmaplan. Hiermee trachten de autoriteiten de veiligheid in het Scheldebekken te verhogen. Het plan was in een rap tempo ontworpen, nadat in 1976 een stormvloed grote schade had veroorzaakt in het bekken. Inmiddels zijn grote delen van het plan verwezenlijkt, maar door veranderende inzichten en gewijzigde omstandigheden is een actualisatie dringend noodzakelijk. De Schelde Nieuwsbrief bericht.

De Schelde ontspringt in Noord-Frankrijk ten noorden van St. Quentin, 100 m boven de zeespiegel. Haar stroomgebied omvat 21.000 km². Op 350 km van haar bron mondt ze uit in de Noordzee. Maar er stroomt niet alleen water zee-waarts. Want door de rechtstreekse uitmonding in de Noordzee is de getijdenwerking tot ver in het Vlaamse Zeescheldebekken waarneembaar: tot in Gent, en in de riviertjes de Durme, de Rupel, de Kleine Nete, de Grote Nete, de Dijle en de Zenne. In totaal omvat het gedeelte van het Scheldebekken dat aan tij onderhevig is ongeveer 512 kilometer waterkeringen.

Deze enorme invloed van het getij maakt het Scheldebassin niet alleen een uniek maar ook een gevaarlijk gebied. Dat bleek op 3 januari 1976. Een zware noordwesterstorm, geholpen door springtij, stuwde het water sterk op. Op meerdere plaatsen liepen kaden en dijken over. In de dijken van de Zeeschelde en haar bijrivieren werden enkele bressen geslagen, waardoor honderden hectaren land- en tuinbouwgronden en woonkernen overstroomden. 'Dit nooit meer', was de unanieme reactie en daarop ontwikkelden de Vlaamse autoriteiten het Sigmaplan.

HET SIGMAPLAN

Het plan omvatte drie elkaar aanvullende onderdelen:

1. de verhoging en verzwaring van de waterkeringen (512 km);
2. de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden (GOG's) en compartimenteringsdijken;
3. onderzoek en eventuele bouw van een stormvloedkering afwaarts Antwerpen, nabij Oosterweel.

Nu, ruim een kwart eeuw later, is ongeveer 80% van de verhogings- en verzwaringswerken van het Sigmaplan uitgevoerd. Van de 13 in 1977 geplande GOG's zijn er reeds 12 in werking, met een totale oppervlakte van ongeveer 533 ha. De laatste GOG (Kruikeke-Bazel-Rupelmonde) met een oppervlakte van ongeveer 600 ha is momenteel in uitvoering. Het derde onderdeel, de bouw van een dure stormvloedkering nabij Oosterweel, is niet uitgevoerd. Ondanks alle reeds gerealiseerde ingrepen hebben zware stormen en grote wassen inmiddels aangetoond dat het reeds bereikte veiligheidsniveau nog verder omhoog moet. Zo is de huidige over-

optimale scenario dat er vóór 2030 geen stormvloedkering bij Oosterweel hoeft te worden gebouwd. Om het veiligheidsniveau toch substantieel te verhogen, krijgt de rivier in Vlaanderen meer ruimte door gecontroleerde overstromingsgebieden, ontpolderingen en wellicht via een doorsteek in Zeeland tussen de Westerschelde en de Oosterschelde. De bevoegde ministers van Vlaanderen en Nederland hebben daarop vastgelegd dat beide landen samen een ontwikkelingsschets 2010 zullen uitwerken.

NIETS DOEN

Voor de Sigma-actualisatie betekent dit werk aan de winkel, want de aansluiting met de LTV moet gewaarborgd zijn. Zodoende wordt gewerkt aan een Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse en een Strategische Milieu Effecten Rapportage, ondersteund door een communicatieadvies en -implementatie. Deze drie opdrachten tezamen moeten bijdragen aan het creëren van een draagvlak voor een uiteindelijke beslissing over de aanpak van de overstromingsproblematiek in het Zeescheldebekken. Na afbakenen, beschrijven en afwegen van 15.000 hectare potentiële over-

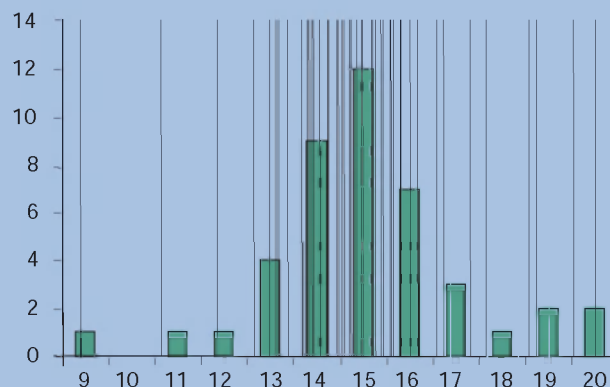
De Schelde is al eeuwenlang het toneel van grote stormen en zware overstromingen. Hoe vaak kwamen de afgelopen 1200 jaar stormvloeden voor?

Historici kunnen uit geschreven bronnen zoals stads- en abdijskronieken en stadsrekeningen achterhalen of er watersnood optrad, op welke datum die plaatsvond en hoe ernstig deze was. Tussen 800 en 2000 vonden 47 grote stormvloeden plaats in de Scheldedelta. De periode 800-1200 was met 3 stormvloeden relatief rustig. De periode 1200-1600 was erg turbulent met maar liefst 36 grote overstromingen. Na 1600 kalmeerde de zee weer: 'slechts' 8 rampen tot en met 1953. Vrijwel alle stormvloeden vonden plaats in het stormseizoen dat loopt van eind september tot eind maart. De gevaarlijkste maand is november met 9 stormvloeden, gevolgd door januari (8), februari, oktober en december (6) en maart en september (4). April kende één overstroming. Van 3 stormvloeden is geen precieze datum te achterhalen.

De catastrofale gevolgen van stormvloeden kunnen niet alleen aan het weer toegeschreven worden. Andere factoren wegen zwaar. Zo zorgden oorlogen vroeger voor achterstallig onderhoud aan dijken. Soms volgden twee stormvloeden elkaar snel op, waardoor mensen te weinig tijd of geld hadden om de dijken te herstellen. Stormvloeden kort volgend op militaire inundaties richtten veel

schade aan, die ze met goede dijken misschien niet hadden veroorzaakt.

Hiertegenover staat dat pas na de stormvloed van 1134, door de bevolkingsexplosie in West-Europa grote bedijingsactiviteiten zijn begonnen. Voor die tijd was de Delta schaarser bevolkt, vrijwel niet bedijkt en liep veel land regelmatig onder water. Gelukkig zijn in de loop der tijd de risico's op overstromingen aanmerkelijk gedaald door hogere dijken en betere bouwtechnieken. (MdB)

Aantal stormvloeden in de Scheldedelta per eeuw van 800-2000 n.c. (kolommen). In de grafiek markeren de lijnen op de achtergrond de afzonderlijke stormvloeden in de loop van de tijd. Rivieroverstromingen, militaire inundaties en kleine overstromingen waarbij lokaal enkele polders onderliepen zijn niet opgenomen.

stromingsgebieden worden een aantal scenario's naast elkaar geplaatst. Hierbij wordt o.a. gedacht aan de scenario's 'niets

doen', 'stormvloedkering bouwen', 'hogere waterkeringen' en 'meer ruimte voor de rivier'. Door verder de veiligheidseisen te variëren (1 op de 10.000 jaar of anders) ontstaat een set van haalbare oplossingen voor het veiligheidsprobleem. Hieruit moeten de autoriteiten kiezen.

Kortom, de actualisatie van het Sigmaplan is in volle gang, maar het is een tijdrovend proces. Ondertussen worden tussentijdse 'no regret' maatregelen genomen, zoals bij GOG Kruikeke-Bazel-Rupelmonde en de waterkeringswerken langs de Zeeschelde en de bijrivie-

ren. Daarbij sijpelt het nieuwe denken overigens al heel concreet door. Zo zal het GOG niet alleen bij extreme hoogwaters overstroomd maar ook gedeeltelijk bij de dagelijkse getijdeninvloed. De ruimte voor de rivier rukt blijkbaar al op. (WG)

Meer informatie beschikbaar bij:
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Zeeschelde
ir. Leo Meyvis
tel : 03/224.67.11
fax : 03/224.67.05
zeeschelde@lin.vlaanderen.be
<http://www.sigmaplan.be>

Gecontroleerd overstromingsgebied Tielrode

